

CHRISTIAN RUBY
Siyaset Felsefesine Giriş

CHRISTIAN RUBY 1975 yılından beri çeşitli kurumlarda felsefe dersleri vermektedir. Les Architoyens Derneği'nin kurucularından (2005), Association pour le Développement de l'Histoire Culturelle'in (ADHC, 2006) ve Association Entre-Deux'nün (Nantes) üyelerindedir. *Espaces-Temps Les Cahiers* (1993-2005), *Bulletin critique du livre en langue française* (1985-2008) ve *Mercur*'ün (2006-2008) yayın kurullarında görev almıştır. *Raison* dergisinin editörüdür. Ayrıca klasik ve çağdaş Batı felsefesine ilişkin, kültürden siyasete ve sanata uzanan çeşitli konularda pek çok çalışmaya imza atmıştır.

Fransız Kültür Bakanlığı Ulusal Kitap Merkezi'nin katkılarıyla yayımlanmıştır.
Ouvrage publié avec le soutien du Centre national du Livre, Ministère français chargé de la culture.

Introduction à la philosophie politique

© 1996 Éditions La Découverte

İletişim Yayınları 1772 • Başvuru Dizisi 69

ISBN-13: 978-975-05-1071-7

© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2012, İstanbul

EDITÖR Berna Akkoyal

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Raffaele Giannetti, "The Lost Senate
of Julius Caesar", 1867

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ayten Koçal

DİZİN Ulaş Dayı

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

CHRISTIAN RUBY

Siyaset Felsefesine Giriş

Introduction à la philosophie politique

ÇEVİREN Aziz Ufuk Kılıç

İçindekiler

GİRİŞ

Siyaset Felsefesine Dair	9
---------------------------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM

Yunan Felsefesinde Siyasal Olanın Saygınlığı	13
Sözün işlevi	15
Dünyanın düzenine gönderme	17
Adalet figürü	19
Platon'a göre <i>Callipolis</i> (güzel şehir)	21
Siyasal rejimlerin tanımı	24
Aristoteles'e göre anayasa	26
Yurttaş ve retorik	29
Epikuros'un Bahçesi'nde köleler	31
Yunan şehrinde Roma <i>civitas</i> 'ına	33
Felsefe ve siyaset	35

İKİNCİ BÖLÜM

Kilise ve Ortaçağ Teolojisinde Siyaset	37
İlahi yasanın saltanatı	38
Aziz Augustinus'a göre Tanrı'nın Şehri	39
Kilise'nin işlevleri	41
İslami taşıyıcılar	44
Yargıç kraldan yasakoyucu krala	46

Aziz Thomas'a göre siyasal rejimler	48
Tanrı, Kilise ve kral.....	51
Yeni Dünya karşısında papalığın işlevleri.....	53
Bossuet ve Filmer'de ilahi hukukun formülasyonu	55
Leibniz ve Fénelon'a göre halk ve teodise	58
Ortaçağ'ın gerilimi	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Modernite ve İrade Aracılığıyla Birlik (16.-18. Yüzyıl)	63
Bodin'in ortaya attığı egemenlik tartışması.....	64
Zor ya da akıl.....	66
Macchiavelli'ye göre devletin statüsü.....	68
Gönüllü kulluktan ütopyaya.....	70
Simgesel işlevlerin tahlili.....	73
Spinoza'nın batıl inancı kınaması.....	75
Doğal hukukun icadı	77
Doğal durum kurgusu: Hobbes, Locke	79
Doğal hukuktan kaçınmak: Montesquieu.....	82
Demokrasi için başka bir temellendirme: Hume	83
Rousseau'ya göre yasakoyucu-yurttaş.....	85
Condorcet'nin yurttaşlık uygulaması tahlili.....	87
Kant'in Cumhuriyet'inde iç ve dış barış.....	90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyaset ve Tarihsel Güçler (19. Yüzyıl)	93
Siyasal eylem ve tarih.....	94
Demokrasi ya da köleleşme: Ideologlar	96
Cumhuriyetçi bir felsefe: Renouvier örneği.....	99
John Stuart Mill'in liberal özgürlüğü	101
Modern devlete dair Hegelci büyük anlatı.....	103
Auguste Comte'un pozitivist modeli.....	106
Ulus figürü: Herder, Fichte, Renan.....	108
Toplumsal sorun: Ekonomi ve felsefe.....	111
Romantik sosyalizm: Saint-Simon, Fourier	113
Proudhon ve Marx'ta pratik duyu.....	115
Marx'ta siyaset ve tarih.....	117
Toplum bilimlerinin doğuşu	119

BEŞİNCİ BÖLÜM

20. Yüzyılda Siyasalın Aşınması	121
Bariş ve savaşlar karşısında halk.....	122
Totaliter devletleri anlamak: Frankfurt Okulu.....	125
Bağlanmış insan: Benda'dan Sartre'a.....	129
İtikat mı, yetkinlik mi? Sartre'dan Foucault'ya.....	132
Totalitarizmden sonra demokrasiler: Popper, Gadamer.....	133
Kamusal alan ve Habermas'ın felsefesi.....	136
Hakların yeniden ciddiye alınması: Rawls, Dworkin.....	137
Yeniden ele alınan kavramlar: Eylem, siyaset, ihtiyat.....	138
Foucault'ya göre iktidar sorunu.....	142
Tarihin ve siyasetin sonu.....	144
Yüzyıl sonu için bir siyaset felsefesi mi?.....	147

SONUÇ

Şimdiki Zamanın Üstesinden Gelmek	149
Bibliyografik Köşe Taşları.....	152
Belli Başlı Kavramlar Dizini.....	154
Adı Geçen Yazarlar Dizini.....	158

GİRİŞ

SIYASET FELSEFESİNE DAİR

Siyaset felsefesi, uzun tarihi boyunca, belli bir söz dağarcığı, birtakım çözümleme perspektifleri ve göndermeler oluşturmuştur; siyasal eserleri anlamak ya da şehir-devlette [cit ] * yerinde eylemlerde bulunabilmek için bunlara h kim olmak şarttır. Elinizdeki eser, bu birikimin özünü hem kaynaklarına hem de kullanımlarına gönderimde bulunarak sunuyor.

(*) Bu kelime Fransızcaya Latince *civitas*'tan değişerek geçmiştir. Tarif ettiği Şey, siyasal hayatı olan, bağımsız bir varlığa sahip bir yerleşim türü olarak Şehir, ki Yunancanın *polis*'ini karşılar. Yunanlar "Şehir" anlamına gelen *polis*'ten *politeia* kelimesini icat etmişlerdi. Bunu karşılayabilecek en yakın kelimeyse, Platon'un meşhur diyalogundan da bildiğimiz gibi, "devlet"tir. *Cit * terimi, kent-sellik, siyaset ve devlet olgularının öcünü birden kapsayan bir kavram olarak kullanılıyor. Anakroniye ya da kavram kargaşasına yol a mamak için, "Şehir" in siyaset-devleti de -mefhum olarak- içermesinden yana tercih kullandığımızı belirtelim. Pratikte bunun anlamı, *cit *'yi çoğu zaman "Şehir", bazen de "Şehir-devlet" ya da -nadiren, Yunan olmayan bazı bağlamalarda- "devlet" olarak karşıladık ve gerekli gördüğümüzde köşeli parantezler içinde orijinal kelimeyi verdik. Ayrıca yine *civitas* (Şehir) ve *civis* (Őehirli=yurttaş) grubundan türemiş olan, Türkçede de kullandığımız "sivil" kelimesi var. "Sivil toplum" kavramının ortaya çıktığı 18.-19. yüzyıl dönemine ilişkin olarak *civil*'i "sivil" olarak karşıladık. Ama *civil* kelimesini başka bağlamalarda gayet iyi karşılayan "medeni"yi de kullandık -  .n.

Bu siyaset felsefesine giriş çalışması, basit bir düzenleme olan kronolojik sıraya göre yol alıyor gibi görünse de, aslında, kavramsal bakımdan, günümüzde hâlâ geçerliliğini sürdüren temel bir gerilimin çevresinde eklemleniyor. Bu karışıklık, siyaseti bir aşkınlığa gönderme yaparak düşünen felsefeler (Platon'un "güzel kent"i ya da Ortaçağ teolojisinin Yerusalemleri [Kudüs] için durum budur) ile siyaseti geleceği hazırlayan bir gebelik süreci olarak kabul eden felsefeleri ("modernite"de durum genel olarak budur) birbirinden kesin biçimde ayırır.

Her iki grup felsefe de, şehri ve devleti birer olgu gibi ele almayı reddetmekle yola çıksalar ve toplumun birliğini sağlayanın ne olduğunu sorsalar da, bu felsefelerden çıkan ve bizim okuyacağımız sonuçların, şehri ve halkı yapılandıran eylem ve ilişkiler bakımından, halkın, yasanın ve otoritenin işlevleri bakımından ya da yürürlükteki siyasetin reddi bakımından etkileri aynı değildir.

Siyaset felsefesi, konformizme dönüşmüş uzlaşılara çomak sokarak siyaset alanını olabildiğince açık tutar. Toplumsallığın ilk gerçeğini özenle ve durmaksızın hatırlatır: Çokluk vardır; insanları harekete geçiren menfaatler ve kânaatler çok çeşitlidir. Böyle bir çokluk karşısında, ne ona dışarıdan bir norm ya da sözde baştan verili bir birlik dayatacak kadar kaygılanmak gerekir, ne de onu başıboşluğunu olumsuzlamaya varacak kadar kutlamak. Önemli olan, –yaşayan– bir ile bu çok'u birlikte örmenin nasıl ve niçin arzu edilir olduğunu açıklamaktır: zorlu bir çokluğun ya da kendi kendini dolayımlyarak etkin bir çoğulluğun sonsuz devrimine karşılık düşen bir "bir".

Siyasal bilgi ve siyasal eylem göz ardı edilebilir mi; apaçık adaletsizlik durumlarını dönüştürmenin gerekli olduğu inkâr edilebilir mi? Biz, kendi kendine yeten söylemlerin aksine, siyaset dünyasının bugünkü düzeninde elimizden hiç-

bir şey gelmediğine inanmak istemiyoruz. Öneriler geliştirmek, bu dünyanın ereklerine ışık tutmak ve onu dönüştürmek hâlâ birer hedef.

Bu eserde söz konusu olan, bir ansiklopedi, bir siyasal program ya da siyaset felsefesi sistemi ortaya koymak değil, yalnızca Batı siyaset felsefesinin bazı yol işaretlerini yeniden kendimize mal ederek, sözünü siyaset alanında dinletmek isteyen yurttaşların ve iktidar, devlet, medeni hayat konulu incelemelerine kaynak arayan öğrencilerin, eski tartışmalardan faydalanmalarını sağlamak. Günümüz göz önüne alınarak serimlenmiş olan bu yol işaretleri (sorunsallara ve temalara ilişkin göndermeler), düşünce sistemleri, sorular ve metin okumaları sunuyor.

Bir siyaset felsefesinden bir başkasına çok çeşitli sıçramalar olduğunu (yinelenen sorular, yeniden okunarak dönüşüme uğratılmış kaynaklar, farklı nesnelere aynı sözcüklerden bakılması ve aynı nesnelere farklı kullanımları) tespit ederken amaç elbette her şeyin –kaçınılmaz olarak– geçerliliğini yitirdiğinin altını çizmek değil, siyasetin görevlerini ve toplumsal gerçekliğe ışık tutan bakışı yenilemek. Bu bakımdan, bu sayfalarda siyasal fenomenlerin algılanma tarzındaki birtakım değişimler betimlenecek, sorunların eskiden nasıl ortaya koyulduğu ile bizim bugünümüz arasındaki mesafenin değerlendirilmesi, heveslerimizin ve olanaklarımızın alanının yeniden tanımlanması için çağrıda bulunulacaktır.